

ПОРІВНЯЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ У ДАНІЇ ТА УКРАЇНІ

Родіон КОЛИШКО, к.юрид.н.

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-3981-3888>

Професійний розвиток педагогічних працівників є ключовим чинником забезпечення якості освіти, особливо у сфері професійної підготовки, де зміст навчання має відповідати динаміці технологічних змін і потребам ринку праці. У різних країнах моделі професійного розвитку педагогів формуються під впливом інституційної логіки управління освітою, ролі роботодавців, рівня автономії закладів та ступеня цифровізації. Данія та Україна демонструють два різні підходи, що дозволяє здійснити порівняльний аналіз і визначити можливості адаптації ефективних практик.

Система професійного розвитку педагогів у Данії є складовою ширшої моделі забезпечення якості професійної освіти, яка характеризується високим рівнем автономії закладів, тісною співпрацею з роботодавцями та інтеграцією навчання у професійну практику. Підготовка та розвиток педагогів у сфері професійної освіти здійснюється переважно через університетські коледжі (*University Colleges*), які відповідають за підготовку вчителів, викладачів сфери професійної освіти та майстрів виробничого навчання (Nielsen, 2007, р.196). Програми цих закладів поєднують педагогічну підготовку з галузевою спеціалізацією, що дозволяє педагогам працювати у конкретних професійних сферах: технічній, комерційній, соціальній чи сервісній.

Особливістю данської моделі є те, що педагог у професійній освіті повинен мати подвійну кваліфікацію: фахову (підтверджену професійним досвідом або відповідною освітою), та педагогічну (здобуту через спеціалізовані програми педагогічної підготовки для викладачів професійної освіти (*Erhvervspædagogik*) (Smith, 2023, р.196). Ці програми реалізуються у модульному форматі, що дозволяє педагогам поєднувати навчання з роботою. Вони включають курси з дидактики професійної освіти, цифрової педагогіки, оцінювання компетентностей, інклюзивного навчання та співпраці з роботодавцями. Данський інститут оцінювання (*Danish Evaluation Institute, EVA*) у своїх звітах підкреслює, що модульність та гнучкість програм дозволяють педагогам оновлювати компетентності відповідно до змін у галузі (Smith, 2023, р. 198).

Професійний розвиток у Данії розглядається як безперервний процес, інтегрований у щоденну діяльність педагогів. Значну роль відіграють професійні спільноти (*professional learning communities*), які функціонують у межах коледжів та їх об'єднань (Day, 2008, р.165). У цих спільнотах

педагоги обмінюються досвідом, аналізують навчальні практики, проводять спільні проєкти та беруть участь у колегіальному оцінюванні. Важливим компонентом є навчання на робочому місці (*workplace-based learning*), яке передбачає стажування педагогів на підприємствах, участь у виробничих процесах та ознайомлення з новими технологіями (Smith, 2023, p. 201).

Цифровізація є ще одним ключовим елементом данської моделі підготовки педагогів у сфері професійної освіти. Міністерство дітей та освіти Данії реалізує національні програми розвитку цифрових компетентностей педагогів, а платформи *EMU.dk* та *UddannelsesGuiden* забезпечують доступ до навчальних матеріалів, методичних рекомендацій та цифрових інструментів (Smith, 2023, p. 202). Педагоги зобов'язані володіти цифровими навичками, необхідними для роботи з навчальними платформами, аналітичними інструментами та системами оцінювання.

Таким чином, професійний розвиток педагогів у Данії є системним, практикоорієнтованим і тісно пов'язаним із забезпеченням якості професійної освіти. Він базується на автономії закладів, активній участі роботодавців, гнучких програмах підготовки та високому рівні цифрової інтеграції.

Українська модель професійного розвитку педагогів у сфері професійної освіти має іншу інституційну логіку. Вона залишається переважно централізованою та нормативно регламентованою. Відповідно до Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», педагогічні працівники зобов'язані проходити підвищення кваліфікації обсягом не менше 150 годин протягом п'яти років. Такий підхід забезпечує формальну участь педагогів у професійному розвитку, але не завжди гарантує відповідність змісту програм реальним потребам закладів та ринку праці (Вороніна-Пригодій, 2022).

Підготовка педагогів для професійної освіти здійснюється переважно у педагогічних університетах та інститутах післядипломної освіти, однак значна частина викладачів у сфері професійної освіти приходить із виробництва і не має системної педагогічної підготовки (Радкевич та ін., 2023, с. 100). Це створює потребу у спеціалізованих програмах педагогічної кваліфікації, які наразі розвинені недостатньо. Дослідження Інституту професійної освіти НАПН України свідчать про те, що значна частина програм підвищення кваліфікації має теоретичний характер і не забезпечує достатнього рівня практичної підготовки (Радкевич та ін., 2023, с. 101).

Позитивним аспектом є лібералізація ринку підвищення кваліфікації, що дозволило залучати різних провайдерів освітніх послуг. Це створило умови для розвитку нових форматів, таких як мікрокваліфікації, короткі практичні курси, тренінги та онлайн-навчання. Водночас роль

роботодавців у формуванні змісту професійного розвитку педагогів у сфері професійної освіти залишається обмеженою, що знижує відповідність програм підготовки сучасним вимогам. Крім того, цифровізація професійного розвитку є нерівномірною: доступ до якісних цифрових ресурсів залежить від ініціатив окремих закладів та участі у міжнародних проектах.

Порівняння моделей Данії та України демонструє, що ключовою відмінністю є ступінь інтеграції професійного розвитку у систему забезпечення якості. У Данії професійний розвиток педагогів у сфері професійної освіти є постійним, він складає невід'ємну частину внутрішніх механізмів якості, а його результати оцінюються через зміни у педагогічній практиці, ефективність навчання та задоволеність роботодавців (Nielsen, 2007, p.207). В Україні професійний розвиток педагогів у сфері професійної освіти часто існує паралельно до системи забезпечення якості, а оцінювання результатів зводиться до кількості годин та наявності сертифікатів.

Данський досвід підтверджує, що автономія закладів, підтримка професійних спільнот, тісна співпраця з роботодавцями та цифровізація професійного розвитку є ключовими чинниками успішної модернізації педагогічної професії. Для України адаптація цих елементів може стати важливим кроком у підвищенні якості професійної освіти та її відповідності сучасним економічним викликам.

Ключові слова: забезпечення якості освіти, професійна освіта, професійний розвиток педагогів, підвищення кваліфікації, цифрові компетентності.

Список використаних джерел

- Вороніна-Пригодій, Д. А. (2022). Європейський досвід державно-приватного партнерства зі створення програм працевлаштування та зайнятості молоді. *Інноваційна професійна освіта*, 1(2), 50–52. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733359>
- Радкевич, В., Пригодій, М., Кручек, В., Вороніна-Пригодій, Д., & Кравець, С. (2023). Стандартизація професійної підготовки педагогів професійного навчання в Україні. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>
- Nielsen, S. P. (2007). The professional situation and training of vocational teachers in Denmark. In P. Grollmann & F. Rauner (Eds.), *International perspectives on teachers and lecturers in technical and vocational education* (Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects, Vol. 7, pp. 55–74). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5704-5_4
- Smith, K. (2023). Teacher education in the Nordic region. In *Teacher education in the Nordic region* (pp. 195–208). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-26051-3_7
- Day, C. (2008). Teaching: Professionalization, development and leadership. In J. Lumby, G. Crow, & P. Pashiardis (Eds.), *International handbook on the preparation and development of school leaders* (pp. 159–179). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8186-6_10